

Врз основа на член 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

УКАЗ

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ДОГОВОРОТ МЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА ХРВАТСКА ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ

Се прогласува Законот за ратификација на Договорот меѓу Република Македонија и Република Хрватска за социјално осигурување,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 9 јули 1997 година.

Број 08-2331/1
9 јули 1997 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Киро Глигоров, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Тито Петковски, с. р.

ЗАКОН

ЗА РАТИФИКАЦИЈА НА ДОГОВОРОТ МЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА ХРВАТСКА ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ

Член 1

Се ратификува Договорот меѓу Република Македонија и Република Хрватска за социјално осигурување, склучен во Скопје на 9 мај 1997 година.

Член 2

Договорот во оригинал на македонски и на хрватски јазик гласи:

ДОГОВОР

МЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА ХРВАТСКА ЗА СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ

Република Македонија
и
Република Хрватска

(во натамошниот текст: договорни страни)

заради регулирање на меѓусебните односи на подрачјето на социјалното осигурување се договорија за следното:

ДЕЛ I

Општи одредби

Член 1

Дефиниција на поимите

(1) Во овој договор изразите значат:

1. "Македонија"
- Република Македонија;

"Хрватска"

- Република Хрватска;

2. "државјанин"

- во однос на Македонија, македонски државјанин;

- во однос на Хрватска, хрватски државјанин;

3. "правни прописи"

- постоечки или идни закони и други правни прописи на договорните страни што се однесуваат на видовите и гранките на социјалното осигурување од член 2 на овој договор;

4. "надлежен орган"

- во однос на Македонија:

Министерство за труд и социјална политика и Министерство за здравство;

- во однос на Хрватска:

Министерство за труд и социјални грижи и Министерство за здравство;

5. "носител"

- установа или надлежен орган за спроведување на правните прописи од член 2, став 1 на овој договор;

6. "надлежен носител"

- носител што е задолжен за пружање на давања, според правните прописи од член 2 на овој договор;

7. "органи за врска"

- кои ќе ги задолжат надлежните органи за одржување на непосредни меѓусебни врски и посредувања меѓу надлежните носители на договорните страни заради спроведување на овој договор;

8. "вработен"

- вработено лице или лице кое врши самостојна дејност, како и секое изедначено лице осигурено врз основа на самостојна дејност според правните прописи од член 2 на овој договор;

9. "осигуреник"

- лице осигурено според правните прописи од член 2 на овој договор;

10. "член на семејството"

- лице одредено или признато како такво според правните прописи што се применуваат;

11. "живеалиште"

- постојано место на живеење;

12. "привремен престој"

- престој на подрачјето на една од договорните страни на лице кое има живеалиште на подрачјето на другата договорна страна;

13. "периоди на осигурување"

- периоди на плаќање на придонесите (стаж на осигурување), вработувањата или професионалните дејности, како и сите други периоди што се одредени или признати како периоди на осигурување,

според правните прописи во кои се навршени, како и сите изедначени периоди признати според правните прописи во кои се навршени;

14. "давања во натура"

- здравствена заштита и сите други непарични давања што се состојат во давање добра од член 2 на овој договор;

15. "итно потребно давање"

- случаи, кога пружањето на давања не може да се одложи, а животот и здравјето на лицето да не биде сериозно загрозено;

16. "давања во пари"

- пензиите и сите други парични давања, вклучувајќи ги сите нивни делови и сите зголемувања, додатоци, срамнувања и доплати, како и сите капитални плаќања и надоместоци според правните прописи од член 2 на овој договор;

17. "давања за деца"

во Македонија

- додаток на деца;

во Хрватска

- додаток за деца;

18. "деца"

- лица за кои, според правните прописи на договорните страни, е предвидено давање за деца.

(2) Во овој договор останатите изрази го имаат она значење што им припаѓа според правните прописи од член 2 на овој договор.

Член 2

Правни прописи на кои се однесува договорот

(1) Овој Договор се однесува на правните прописи:

во Македонија на:

1. здравственото осигурување и здравствената заштита,
2. пензиското и инвалидското осигурување,
3. осигурувањето за случај на несреќа на работа и професионална болест,
4. осигурувањето во случај на невработеност,
5. додатокот на деца,

во Хрватска на:

1. здравственото осигурување и здравствената заштита,
2. пензиското и инвалидското осигурување,
3. осигурувањето за случај на несреќа на работа и професионална болест,
4. осигурувањето во случај на невработеност,
5. додатокот за деца.

(2) Овој договор се однесува на сите правни прописи што ги опфаќаат, менуваат или ги дополнуваат правните прописи наведени во став 1 на овој член.

(3) Овој договор, исто така, се однесува на правните прописи на едната договорна страна со кои се прошируваат постоечките видови на осигурување од став 1 на овој член, нови категории на вработени или со кои се утврдуваат нови гранки на социјално осигурување, под услов Владата на таа договорна страна писмено или по дипломатски пат да ја извести Владата на другата договорна страна во рок од 3 месеци од денот на службеното објавување на наведените прописи. Ако Владата на другата договорна страна во рок од 3 месеци од денот на приемот на известувањето, не изјави свое несогласување, писмено или по дипломатски пат, се смета дека е согласна со проширувањето на договорот со наведените прописи на првата договорна страна.

Член 3

Лица на кои се применува договорот

(1) Овој договор се применува на македонските и на хрватските државјани на кои се применувале или се применуваат правните прописи на едната или на двете договорни страни наведени во член 2 на овој договор, како и на членовите на нивните семејства или други лица, доколку нивните права произлегуваат од правата на тие лица.

(2) Овој договор се применува и на бегалците во смисла на Конвенцијата за правната положба на бегалците од 28 јули 1951 и Протоколот од 31 јануари 1967, како и на лицата без државјанство во смисла на Конвенцијата за правната положба на лицата без државјанство од 28 септември 1954, доколку на нив се применувале или се применуваат правните прописи на едната или на двете договорни страни и ако нивното живеалиште е на територијата на една од договорните страни, какс и на нивните членови на семејството.

Член 4

Еднаквост во постапката

Македонските и хрватските државјани, како и членовите на нивните семејства, се изедначени во правата и обврските според правните прописи од член 2 на овој договор, ако со овој договор не е определено поинаку.

Член 5

Изедначеност на териториите

(1) На лицата кои имаат право на давање во пари, освен давања за случај на невработеност, според правните прописи на договорните страни од член 2 на овој договор, ќе им се исплатуваат тие давања во целост, без никакво ограничување, додека престојуваат на територијата на една од договорните страни.

(2) На државјаните на другата договорна страна, кои престојуваат во трета држава, давањата во пари, според правните прописи од член 2 на овој договор, ќе им ги исплатува првата договорна страна под истите услови како и на своите државјани кои таму престојуваат.

(3) Одредбите од став 1 и 2 на овој член не се однесуваат на давањата во пари што се користат во врска со инвалидноста со преостанатата работна способност, најнизок износ на пензија и на пензиските давања чие стекнување на тоа право зависи од висината на тоа давање или од приходите на

корисникот. Правата по таа основа се користат исклучително на територијата на онаа договорна страна според чии правни прописи се стекнати.

Член 6

Доброволно осигурување

(1) Заради пристапување во доброволно осигурување, предвидено со правните прописи на една од договорните страни, периодите на осигурувањето и со нив изедначените периоди, навршени според правните прописи на таа договорна страна, се собираат, ако е потребно, со периодите на осигурување и изедначените периоди навршени според правните прописи на другата договорна страна, под услов да не се поклопуваат.

(2) Одредбата од став 1 на овој член не дава право на истовремено задолжително осигурување според правните прописи на едната договорна страна и доброволно осигурување според правните прописи на другата договорна страна, освен во случаите кога таквата можност е дозволена со правните прописи на таа договорна страна.

(3) Ако со правните прописи на едната договорна страна, заради пристапување во продолжено осигурување е утврден услов на претходен стаж на осигурување, тој услов се смета дека е исполнет ако потребниот стаж на осигурување е навршен во соодветниот вид на осигурување според правните прописи на другата договорна страна.

Член 7

Собирање на периодите

(1) Ако според правните прописи на едната договорна страна, стекнувањето, одржувањето или повторното воспоставување права на давања, било да се работи за давања во пари или за давања во натура, е условено со навршување на периодите на осигурувањето, вработување или престој или со осигуреничко или некое друго слично својство во моментот на осигурениот случај или со некои други факти, надлежниот носител ги зема предвид, ако е тоа потребно, периодите на осигурувањето, вработувањето или престојот, осигуреничкото својство, како и другите факти остварени врз основа на правните прописи на другата договорна страна како да се тие периоди, осигуреничкото или некое друго слично својство и другите факти, остварени врз основа на правните прописи на првата договорна страна.

(2) Одредбата од став 1 на овој член во врска со собирањето на периодите на осигурување навршени во двете договорни страни, се однесуваат на периодите на осигурување што не се поклопуваат.

(3) Периодите на осигурување од став 1 на овој член се земаат предвид во стварно траење, утврдено според правните прописи на договорните страни во кои се навршени.

ДЕЛ II

Одредби за правни прописи што се применуваат

Член 8

Задолжително осигурување на вработените лица

Освен одредбите од член 9 и 10 на овој договор, вработените на кои се применуваат одредбите на овој договор се осигурени според правните прописи на договорната страна во која ја вршат својата дејност. Ова важи за вработениот и тогаш кога седиштето на работодавецот се наоѓа на територија на другата договорна страна.

Член 9

Задолжително осигурување на лица упатени на работа во странство, патувачки персонал, морепловци и други лица

(1) Лице вработено кај работодавец со седиште на територија на едната договорна страна, кој врши работи на територијата на другата договорна страна во ограничен временски период, останува осигуреник на првата договорна страна, ако извршувањето на неговата дејност на територијата на другата договорна страна временски не трае подолго од 24 месеци. Ако извршувањето на таквата дејност мора да се продолжи за период подолг од предвидените 24 месеци, примената на правните прописи на договорната страна во која работодавецот има седиште, може, по исклучок, на заедничко барање на вработениот и работодавецот, да им се продолжи за уште 24 месеци, со согласност на надлежниот орган на договорна страна во која се извршува дејност.

(2) Лицата кои вршат самостојна дејност на територија на едната од договорна страна и заминат на територија на другата договорна страна за кусо време да извршат самостојна дејност, остануваат осигурени според правните прописи на првата договорна страна, ако нивниот престој на територија на другата договорна страна не помине 12 месеци. Ако наведената дејност би се продолжила, од непредвидени причини, преку 12 месеци, примената на правните прописи на првата договорна страна може да се продолжи за уште 12 месеци, по барање на лицето кое врши самостојна дејност, со согласност на надлежниот орган на договорната страна на чија територија привремено се извршува дејноста.

(3) Патувачките лица на претпријатијата кои се занимаваат со воздушен, патен или железнички сообраќај, исклучително се применуваат примената на правните прописи на договорната страна на чија територија се наоѓа седиштето на претпријатието.

(4) Лицето на претпријатијата во областа на телекомуникациите, превоз на патници и стоки во железничкиот, патниот и воздушниот сообраќај и во други слични области. И имаат седиште на територија на едната од државите - договорна страна, а кои се вработени на територија на другата договорната страна во деловница или во постојано претставништво, остануваат под примената на правните прописи на договорната страна на чија територија се наоѓа седиштето на претпријатието.

(5) За членови на посада на брод, кој носи знаме на една од договорните страни се применуваат правните прописи на договорната страна чие знаме бродот го носи.

(6) Лица вработени во државните и јавните служби, службените претставници и со нив изедначените лица на една договорна страна, кои заради извршување на својата дејност се упатуваат на територија на другата договорна страна, заедно со членовите на своето семејство, остануваат осигуреници на договорната страна која ги испраќа.

Член 10

Задолжително осигурување на лицата вработени во дипломатски и/или конзуларни претставништва

(1) Членовите на дипломатските и/или конзуларните претставништва се ослободени, со оглед на својата служба за државата од која доаѓаат, од примената на правните прописи, што важат во државата во која доаѓаат, со исклучок на став 4 на овој член.

(2) 1. Исклучокот од примената на прописите предвидени во став 1 на овој член важи и за членовите на административниот персонал на дипломатското и/или конзуларното претставништво, како и за членовите на домашниот персонал на дипломатското и/или конзуларното претставништво, кои не се државјани на државата во која доаѓаат, ниту во неа имаат постојано живеалиште.

2. По исклучок од одредбите на точка 1 на овој став, членовите на административниот персонал на дипломатското и/или конзуларното претставништво, кои се државјани на државата од каде што доаѓаат, а кои имаат постојан престој во државата во која доаѓаат, можат во рок од 3 месеци, по влегувањето во сила на овој договор, односно, по почетокот на вработувањето, да ја изберат примената на правните прописи на државата од која се испратени.

(3) Исклучокот од примената на одредбата од став 1 на овој член, важи и за вработените во лична служба кај некој член од дипломатско и/или конзуларно претставништво, ако:

1. не се државјани на државата во која доаѓаат ниту се во неа постојано населени, а

2. се опфатени со правните прописи што важат во државата од која дошле или во некоја трета држава.

(4) Ако некој член на дипломатско и/или конзуларно претставништво вработи лица на кои не се применува исклучокот од одредбата во став 3 на овој член, должен е да се придржува кон правните прописи што важат за работодавецот во државата во која доаѓаат.

Член 11

Исклучок од одредбите за обврската на осигурување

Надлежните органи на двете договорни страни можат договорно, за некои вработени, односно за некои категории на вработени, да утврдат исклучоци од примената на одредбите од член 9 и 10 на овој договор.

ДЕЛ III

Посебни одредби

ГЛАВА I

Болест и мајчинство

Член 12

Користење на правата на давање

(1) Осигурениците од член 9 и 10 на овој договор кои ги исполнуваат условите предвидени со правните прописи на договорната страна, надлежна за пружање на давања, земајќи ги предвид, ако е тоа потребно, одредбите од член 7 на овој договор, за време на нивното престојување на територијата на другата договорна страна, може да користат:

- давања во натура што ги пружа, на товар на надлежниот носител и со негово одобрение, носителот во местото на престојување или живеење, според правните прописи што тој ги применува;
- давања во пари што непосредно ги обезбедува надлежниот носител според правните прописи што тој ги применува.

(2) Одредбите од став 1 на овој член се применуваат во поглед на давањата во натура и на членовите на семејството на осигуреникот.

(3) Давањата за кои според ставовите 1 и 2 на овој член е потребно одобрение на надлежниот носител, ќе се утврдат со спогодбата за спроведување.

Член 13

Помош во пружање на давања

(1) Осигурениците кои, земајќи го предвид, ако е тоа потребно, членот 7 на овој Договор, ги исполнуваат условите предвидени со правните прописи на надлежната договорна страна стекнуваат право на давањана територијата на другата договорна страна:

1. за време на привремен престој, ако нивната здравствена состојба бара итни давања;
2. кога надлежниот носител, според правните прописи што тој ги применува, ги упати на територијата на другата договорна страна поради извршување на одредена работа.

(2) Осигурениците од точките 1 и 2 на став 1 на овој член користат:

- давања во натура што ги пружа носителот во местото на престојување според правните прописи што тој ги применува, а на товар на надлежниот носител,
- давања во пари непосредно од надлежниот носител според правните прописи што тој ги применува.

(3) Траењето на пружањето на давањата од ставот 1 и 2 на овој член го определува надлежниот носител.

(4) Одредбите од ставот 1 и 2 на овој член се применуваат, во поглед на давањата во натура и на членовите на семејството на осигуреникот.

Член 14

Здравствено осигурување на пензионерите

(1) Корисникот на пензија од пензиското и инвалидското осигурување на двете договорни страни, има право на давања во натура за себе и за членовите на своето семејство, на товар на носителот на онаа договорна страна на чија територија има живеалиште.

(2) Корисникот на пензија, определена според правните прописи само на едната договорна страна, кој има живеалиште на територијата на другата договорна страна, како и членовите на неговото семејство кои таму имаат живеалиште,

имаат право на товар на надлежниот носител, да користат давања во натура што ги дава носителот на договорната страна каде што е живеалиштето, според правните прописи што тој ги применува.

Член 15

Здравствено осигурување на членовите на семејството

(1) Членовите на семејството на осигуреникот, односно на корисникот на пензијата кои имаат живеалиште на територијата на другата договорна страна, користат давања во натура што ги пружа носителот во местото на живеење, според правните прописи што тој ги применува, а на товар на надлежниот носител.

(2) Условите за стекнување право, кругот на членовите на семејството и траењето на правата се утврдуваат според правните прописи што важат за надлежниот носител.

Член 16

Претходно одобрение на надлежниот носител

(1) За одобрување на протези, поголеми апарати и други давања во натура од поголема вредност, потребно е претходно одобрение од надлежниот носител, освен во итни случаи.

(2) Со спогодбата за спроведување ќе се утврди кои давања спаѓаат во давања од поголема вредност.

Член 17

Надоместување на трошоците за давања во натура

(1) Давањата што носителот на една од договорните страни ги пружил на товар на надлежниот носител на другата договорна страна, врз основа на одредбите од оваа глава, се надоместуваат врз основа на стварните трошоци.

(2) Органите за врска можат, по исклучок од став 1 на овој член, наместо пресметување на стварните трошоци да договорот паушален надоместок на трошоците за одделни категории на осигуреници.

ГЛАВА II

Инвалидност, старост и смрт

Член 18

Остварување на правата со собирање на периодите на осигурување

(1) Ако според правните прописи на едната договорна страна стекнувањето, одржувањето или повторното признавање на правата на давања зависи од навршениот период на осигурување, преземениот стаж, или други факти, надлежниот носител на таа договорна страна, применувајќи го член 7 на овој

договор ги зема предвид, ако е тоа потребно, периодите на осигурувањето, преземените стажеви и другите факти навршени според правните прописи на другата договорна страна, како да се тие периоди, преземените стажеви и другите факти навршени, односно настанале според правните прописи што тој ги применува.

(2) Ако, и покрај примената на став 1 на овој член, лицето не ги исполнува условите за стекнување право на давање, надлежниот носител ќе ги земе предвид и периодите на осигурување во кои тоа лице ги навршило во некоја трета држава со која и двете договорни страни се врзани со посебни договори за социјално осигурување во кои се предвидува собирање на периодите на осигурувањето, а се однесуваат на тоа лице. Ако само едната договорна страна склучила договор со трета држава, тогаш носителот на таа договорна страна ги зема предвид периодите на осигурување кои соодветното лице ги остварило во третата држава, ако договорот со таа трета држава се однесува и на тоа лице.

(3) Ако според правните прописи на едната договорна страна се признаваат права на одредени давања кои зависат од навршениот период на осигурувањето во некое звање за кое постои посебен систем или во некоја определена струка или на некоја определена работа, тогаш за одобрување на тие давања периодите на осигурувањето, навршени според правните прописи на другата договорна страна, се земаат предвид само тогаш ако се навршени во соодветниот систем, или ако таков не постои во истата струка или на истата работа. Ако збирот на тие периоди на осигурувањето не овозможува стекнување право на давања во посебниот систем, пресметаните периоди ќе се земат предвид за стекнување право на давање во општиот систем на осигурување.

Член 19

Остварување на права без собирање на периодите на осигурување

Ако се исполнети условите предвидени според правните прописи на едната договорна страна за стекнување право на давања, без потреба од собирање на периодите на осигурување, според член 7 и 18 на овој договор, надлежниот носител на таа договорна страна го одобрува износот на давањето пресметано исклучително врз основа на периодите на осигурувањето навршени во рамките на правните прописи што ги применува. Оваа одредба се применува и во случај кога осигуреникот според правните прописи на другата договорна страна, има право на давање според член 7 и 18 на овој договор, пресметани во смисла на член 20 на овој договор.

Член 20

Определување сразмерен дел на пензија

Ако според правните прописи на едната договорна страна носителот право на давање само со примена на член 7 и 18 на овој договор, надлежниот носител на таа договорна страна е должен да одреди давање исклучително врз основа на периодите на осигурување навршени според сопствените правни прописи. Давањето се определува на следниот начин:

1 - најпрвин се утврдува теоретскиот износ на давање на кој осигуреникот би имал право кога сите собрани периоди на осигурување би биле навршени во рамките на сопствените правни прописи;

2 - потоа се утврдува вистинскиот износ на давање на кој осигуреникот има право, така што теоретскиот износ од точка 1 на овој член го сведува во сооднос меѓу периодите на осигурување навршени во смисла на правните прописи што тој ги применува и вкупно собраните периоди на осигурување според член 7 и 18 на овој договор;

3 - ако вкупното траење на периодите на осигурување, собрани според член 7 и 18 на овој договор, е подолго од најголемото траење на периодите пропишани според правните прописи на едната договорна страна, надлежниот носител за пресметување на најголемиот износ на давање според точките 1 и 2 на овој член го зема предвид тоа најдолго траење, наместо вкупно собраните периоди;

4 - ако се работи за давања чиј износ не зависи од траењето на навршените периоди на осигурување, тој износ се смета како теоретски износ што би припаѓал според тие правни прописи.

Член 21

Пресметка на пензиските давања

Ако правните прописи на едната договорна страна предвидуваат пресметување на пензијата според платата или заработувачката, односно, според уплатените придонеси, надлежниот носител на таа договорна страна ја зема предвид исклучително примената плата или заработувачка, односно уплатените придонеси, според правните прописи што тој ги применува.

Член 22

Период на осигурување пократок од 12 месеци

Без оглед на одредбите од член 7 и 18 на овој договор ако вкупното траење на периодите на осигурување, навршени во смисла на правните прописи на едната договорна страна, не изнесува најмалку 12 месеци и ако, земајќи ги предвид само тие периоди, не произлегува никакво право на давања во смисла на наведените правни прописи, носителот на оваа договорна страна не е должен да пружи давања за тие периоди. Овие периоди на осигурување ќе ги земе предвид надлежниот носител на другата договорна страна како заради стекнување право на давања во смисла на правните прописи на таа договорна страна, така и за нивното пресметување, како тој период да е навршен според нејзините правни прописи.

Член 23

Неистовремено исполнување на условите за пензија

(1) Ако, земајќи ги предвид одредбите на член 7, 18 и 19 на овој договор истовремено не се исполнети условите за стекнување на права според правните прописи на двете договорни страни, правото на давање го одредува секоја договорна страна посебно во време кога се исполнети условите според нејзините правни прописи.

(2) Подоцна стекнатото давање, според правните прописи на другата договорна страна, нема влијание на порано утврденото давање, според правните прописи на првата договорна страна.

Член 24

Гарантиран износ на најниско пензиско примање и влијанието на другите приходи на користењето и висината на давањето

(1) Ако износот на вкупно остварените пензии, според правните прописи на двете договорни страни, со примена на член 7, 18 и 20 на овој договор, е пониска од загарантираното најниско пензиско примање, утврдено според правните прописи на договорната страна во која е живеалиштето на корисникот, разликата меѓу вкупно остварените пензии и тоа гарантирано најниско пензиско примање го сноси надлежниот носител на договорната страна во која е живеалиштето на корисникот во согласност со правните прописи што тој ги применува.

(2) Правните прописи на едната договорна страна, според кои за стекнување, користење или висината на давањата влијае користењето на другите редовни сопствени приходи или приходи на членовите на семејството, се применуваат и тогаш кога тие други приходи се остваруваат на територијата на другата договорна страна.

(3) По исклучок од ставот 2 на овој член пензијата остварена во едната договорна страна нема влијание на висината на пензијата што во другата договорна страна се определува во случај на стекнување право на две или повеќе пензии, од кои се определува најповолната пензија, според правните прописи на таа договорна страна.

Член 25

Остварување на права условени од својството на осигуреникот

Ако правните прописи на едната договорна страна условуваат остварување права на давања со тоа што осигуреникот да подлежи на тие прописи во моментот на настанувањето на осигурениот случај, овој услов се смета за исполнет ако во тој момент осигуреникот потпаѓа или потпаднал на правните прописи на другата договорна страна или ако осигуреникот во неа веќе го остварува правото на давање, според правните прописи од член 2 на овој договор.

Член 26

Телесно оштетување

Ако според правните прописи на двете договорни страни постои право на давање по основ на истото телесно оштетување, со примена на член 18 на овој договор, давањето се остварува само во договорната страна во која осигуреникот бил последен пат осигурен.

ГЛАВА III

Несреќи на работа и професионални болести

Член 27

Давања во натура

Осигуреникот кој ќе претрпи несреќа на работа или ќе се разболи од професионална болест за време на траењето на осигурувањето, давањата во натура ги остварува според правните прописи на договорната страна во која е осигурен, со примена на одредбите од глава I на овој Договор.

Член 28

Давање на протези и други помагала

Ако осигуреникот кој има живеалиште во другата договорна страна, побара давање или обновување на апаратот за протеза или други помагала, носителот на местото на живеење може да го одобри барањето за наведените давања само со претходно одобрение на надлежниот носител, освен во итни случаи. Надлежниот носител ги надоместува соодветните трошоци за кои дал согласност на носителот кој го пружал давањето, врз основа на стварните трошоци.

Член 29

Давање за професионални болести

(1) Ако постои право на надоместок поради професионална болест, што се надоместува според правните прописи на двете договорни страни, надоместокот се остварува на товар на надлежниот носител на договорната страна на чија територија е последен пат вршена дејноста која влијаела на таа настанување на професионалната болест.

(2) Ако осигуреникот, според правните прописи на едната договорна страна веќе остварил давање врз основа на професионална болест, носителот на таа договорна страна е должен да пружи давање и во случај на влошување на болеста. Ако, меѓутоа, осигуреникот по пруженото право на давање според правните прописи на првата договорна страна, бил во другата договорна страна вработен на работи што содржат ист посебен ризик за кој е остварено давањето и ако дошло до влошување на болеста, давањето за тоа влошување е обврска на носителот на другата договорна страна, со тоа што носителот на првата договорна страна исто така останува во обврска за пружање на порано одобреното давање. Во наведениот случај носителот на другата договорна страна одобрува давање во висина на разликата меѓу давањето што би припаѓало по влошувањето и давањето што би припаѓало според неговите правни прописи пред влошувањето, ако болеста настанало според тие правни прописи.

Член 30

Поранешни несреќи на работа и професионални болести

Ако правните прописи на една од договорните страни пропишуваат дека за проценување на степенот на неспособноста или телесното оштетување се земаат предвид поранешните несреќи на работа и професионалните болести, ќе се земат во предвид и несреќите на работа и професионалните болести, што настанале порано, според правните прописи на другата договорна страна.

Член 31

Одредување на надлежноста за несреќите на пат

Ако на патувањето, преземено заради работа, настане несреќа на територијата на другата договорна страна, се смета како да несреќата настанала на територијата на првата договорна страна.

Член 32

Лекарски преглед и надоместок на трошоците на носителот на местото на живеење

По барање на надлежниот носител, а со негово претходно одобрение и по барање на осигуреникот, носителот во местото на новото живеење или престој извршува лекарски преглед заради утврдување на работната неспособност или телесно оштетување. Тој носител му испраќа на надлежниот носител детален извештај за анатомската и функционалната состојба на осигуреникот. Трошоците на тој преглед ги надоместува надлежниот носител на носителот кој ги извршил прегледите, врз основа на стварните трошоци.

Член 33

Надоместок на штета од трето лице

Ако вработениот има право на давања за несреќа на работа или професионална болест, според правните прописи на едната договорна страна, за штета предизвикана од страна на трето лице на територијата на другата договорна страна, и ако според правните прописи на таа договорна страна вработениот може да бара надоместување на штетата од страна на трето лице, надлежниот носител на другата договорна страна на носителот на првата договорна страна ќе и пружи правна помош, во согласност со своите правни прописи.

Член 34

Известување за несреќа на работа на дипломатските и/или конзуларните претставништва

За секоја несреќа на работа што ќе се случи на државјанинот на едната договорна страна вработен на територијата на другата договорна страна, а која предизвикала или би можела да предизвика смрт на вработениот, односно негова трајна неспособност за работа, надлежниот носител без одлагање, ќе го извести дипломатското и/или конзуларното претставништво на првата договорна страна чиј државјанин е унесреќениот.

ГЛАВА IV

Невработеност

Член 35

Услови за признавање на надоместок за невработеност

(1) Заради стекнување право на давање, периодите на вработување што подлежат на обврската за плаќање на придонес, навршени според правните прописи на едната договорна страна, се земаат предвид според правните прописи на другата договорна страна, ако невработеното лице во онаа договорна страна во која го остварува правото на таквото давање во последните 12 месеци, пред поднесувањето на барањето, било вработено, плаќајќи придонеси за осигурување за случај на невработеност, вкупно најмалку 6 месеци без повреда на прописите за вработување на странци.

(2) Условот на минимален период на вработување од 6 месеци, утврден во став 1 на овој член не важи за невработените лица, чие вработување било предвидено на подолг рок, но е завршено без нивна вина, пред навршените 6 месеци.

(3) Траењето на примањето на надоместокот се намалува за оној период за кој невработеното лице, во другата договорна страна, во последните 12 месеци, пред денот на поднесувањето на барањето, веќе примало паричен надоместок заради невработеност.

ГЛАВА V

Давања за деца

Член 36

Собирање на стажот и земање предвид на фактите настанати во другата договорна страна

Ако според правните прописи на едната договорна страна, за стекнување и користење права на давања за деца се утврдени и посебни услови, надлежниот носител ги зема предвид и одредбите на член 7 и 24, став 2 на овој договор.

Член 37

Живееалиште на деца

Вработениот, невработеното лице, корисникот на пензија и другите лица што имаат право на давања за деца, според правните прописи на едната договорна страна, имаат право на тоа давање кога децата имаат живеалиште на територија на другата договорна страна.

Член 38

Исполнување на условите за давања за деца во двете договорни страни

(1) Ако, земајќи го предвид овој договор, се исполнети условите за признавање право на додаток на деца, за некое дете според правните прописи на двете договорни страни, тогаш додатокот на тоа дете се признава исклучително според правните прописи на онаа договорна страна во која детето има живеалиште.

(2) Ако, некое лице, земајќи го предвид овој договор, ги исполнува во текот на еден календарски месец условите за остварување право на давања за деца, најпрвин според прописите на едната, а потоа на другата договорна страна, тогаш давањата за деца за тој месец ги пружа онаа договорна страна според чии правни прописи правото постоело на почетокот на месецот.

(3) Ако, корисникот на пензија не ги исполнува условите за остварување на правото на давање за деца, според правните прописи на договорната страна во која детето има живеалиште, тоа давање ќе го признае надлежниот носител на другата договорна страна, според своите правни прописи.

ДЕЛ VI

Разни одредби

Член 39

Спогодба за спроведување на договорот

(1) Начинот на примена на овој договор ќе го утврдат надлежните органи (член 1, став 1, точка 4), со посебна спогодба која ќе стапи во сила истовремено кога и овој договор.

(2) Со спогодбата од став 1 на овој член надлежните органи утврдуваат органи за врска, заради полесна примена на договорот особено поради воспоставување на едноставно и брзо поврзување на носителите.

Член 40

Административна и правна помош, лекарски прегледи

(1) Надлежните органи меѓусебно ќе се известуваат за:

1. практичните тешкотии при примена на одредбите на овој договор;
2. сите преземени мерки заради примена на овој договор;
3. сите измени на правните прописи што се однесуваат на примена на овој договор.

(2) Надлежните органи, носителите и органите за врска на двете договорни страни, се обврзуваат на взаемна бесплатна помош и соработка при примената на овој договор. Ако се потребни доказни средства од другата договорна страна, може да се користат и посредувања на дипломатските и/или конзуларните претставништва на таа договорна страна.

(3) Лекарските прегледи на лицата кои имаат живеалиште или престој на територијата на другата договорна страна ги извршува носителот на местото на живеење или престој на барање и на товар на надлежниот носител. Трошоците на лекарскиот преглед не се надоместуваат, ако се извршени во интерес на носителите на двете договорни страни.

Член 41

Овластувања на дипломатското и/или конзуларното претставништво

Дипломатските и/или конзуларните претставништва на договорните страни можат директно, да им се обраќаат на надлежните органи, носителите и на органите за врска на другата договорна страна заради прибавување на известувања и заштита на интересите на државјаните на својата држава, а можат и да ги застапуваат без посебно полномошно.

Член 42

Давачки и ослободување од службени заверки

(1) Ослободување или намалување на давачките за заверка, предвидени со правните прописи на едната договорна страна, за остварување на правата од

член 2 на овој договор, според правните прописи на таа договорна страна, важи и за остварување на правата од истиот член, според правните прописи на другата договорна страна.

(2) Исправите, документите и писмените поднесоци од кој и да е вид, што е потребно да се приложат заради примена на овој договор, не е потребно да се заверуваат.

(3) Доказите за изворноста на потврдите или документите, што ги издаваат надлежните органи, надлежните носители и органите за врска, на едната договорна страна, се сметаат за важечки за надлежните органи, надлежните носители и за органите за врска на другата договорна страна.

Член 43

Признавање на извршните одлуки и исправи

(1) Извршните одлуки на судовите, како и извршните решенија, потоа доказите за неплаќање на придонеси и други побарувања од социјалното осигурување (исправи) на носителите или надлежните органи на едната договорна страна, како и барање за враќање на неоправдано примените давања, се признаваат и во другата договорна страна.

(2) Признавањето може да се одбие единствено ако е спротивно на јавниот поредок на онаа договорна страна, во која би требало да се признае одлуката или исправата.

(3) Извршните одлуки и исправи, признати според став 1 на овој член, се извршуваат во другата договорна страна. Извршната постапка се спроведува според правните прописи, што важат за извршување на донесените соодветни одлуки и исправи во онаа договорна страна на чија територија се спроведува извршувањето. Примерокот на одлуката или на исправата мора да содржи потврда за нејзина извршност (клаузула за извршување).

(4) Взаемната помош на носителите при примената на став 1 до 3 на овој член не вклучува застапување во судската постапка.

Член 44

Право на носителите на надоместок на штета од трети лица

(1) Ако лице, кое според правните прописи на едната договорна страна прима давање заради некоја штета што настанала на територијата на другата договорна страна, има според нејзините правни прописи, право на надоместок на штета од трето лице, тогаш правото на надоместок на штета преминува на носителот на првата договорна страна, според правните прописи што важат за него.

(2) Ако право на надоместок на штета заради истородни давања од истиот случај на штета припаѓа на носителот на едната и другата договорна страна, носителот на првата договорна страна, на барање на носителот на другата договорна страна, поднесува за него исто такво барање за надоместок на штета. Третото лице може ова право, кое според став 1 на овој член преминува на двата носители, да го надомести со уплати на едниот или на другиот носител. Во интерниот однос носителите се должни сразмерно да се надоместат, според давањата што ги исплатуваат.

Издначеност на териториите на договорните страни
при поднесување на барањата

- (1) Барањата, изјавите и жалбите поднесени заради примена на овој договор до надлежните органи, надлежните носители и органите за врска, на едната договорна страна, се сметаат за барања, изјави или жалби поднесени на соодветните државни органи, надлежните носители или органите за врска на другата договорна страна.
- (2) Барањата, изјавите и жалбите кои според правните прописи на едната договорна страна треба да се поднесат во одреден рок, а кои во истиот рок се поднесени до надлежните органи, органите за врска или носителите на другата договорна страна овластени за примање на таквите поднесоци, се сметаат за поднесени во пропишаниот рок.
- (3) Барање за давање поднесено до надлежниот носител на едната договорна страна, важи истовремено и како барање поднесено за соодветно давање до надлежниот носител на другата договорна страна.
- (4) Барањата, изјавите и жалбите поднесени до надлежните органи, органите за врска и носителите на едната договорна страна, според став 1 до 3 на овој член, се испраќаат без одлагање до надлежните органи, органите за врска и носителите на другата договорна страна на начин утврден со спогодбата за спроведување.

Член 46

Меѓусебни односи и службени јазици

- (1) Надлежните органи, носителите и органите за врска на двете договорни страни, заради примена на овој договор, воспоставуваат директни меѓусебни односи со лицата кои учествуваат во постапката или со нивните полномошници.
- (2) При примената на овој договор рамноправно се употребуваат македонскиот и хрватскиот јазик.

Член 47

Исплата на давањата - валута и пресметковен курс

- (1) Носителите, надлежни за пружање на давања, според одредбите на овој договор, ги утврдуваат и исплатуваат на корисниците парични давања во валута која важи во нивната држава.
- (2) Врз основа на овој договор, се испраќаат дознаките на корисниците, во другата држава во роковите што ги утврдуваат органите за врска, а кои овозможуваат редовна месечна исплата на давањата, во согласност со спогодбата за плаќање која важи меѓу договорните страни, во моментот на испраќање на дознаката.
- (3) Надоместоците меѓу носителите, предвидени со овој договор, се исплатуваат во другата држава, во согласност со спогодбата за плаќање која важи меѓу договорните страни.

Побарување на преплатените износи на давања

Ако носителот на едната договорна страна исплатил пензија во поголем износ од оној што му припаѓа на корисникот, тој носител може од надлежниот носител на другата договорна страна да побара задржување на повеќе исплатениот износ од евентуалниот износ на заостатокот кој тој носител треба да го исплати на корисникот. Вака задржаниот износ се исплатува директно на носителот кој тоа го барал.

Член 49

Решавање на споровите

(1) Споровите меѓу носителите, при примената и толкувањето на овој договор, ги решаваат надлежните органи договорно.

(2) Ако спорот на тој начин не може да се реши, тогаш, на барање на едната договорна странка, тој се предава на мировниот (арбитражен) суд, кој се составува на следниот начин:

1. Владата на секоја договорна страна именува мировен судија, во рок од еден месец по приемот на барањето за мировна (арбитражна) одлука. Двајцата вака именувани мировни судии избираат, во рок од два месеца, откако Владата на договорната страна која последна го именувала својот мировен судија тоа го објавила, еден државјанин на трета држава, како трет мировен судија.

2. Ако едната договорна страна во утврдениот рок не именува мировен судија, другата договорна страна може да го замоли претседателот на Меѓународниот суд тој да го именува. Исто така треба, на барање на едната договорна страна да се постапи, ако двајцата мировни судии не можат да се согласат во врска со изборот на третиот мировен судија.

3. Во случај претседателот на Меѓународниот суд да има државјанство на едната од договорните страни, тогаш должностите што му ги дава овој член преминуваат на потпретседателот на судот или на највисокиот по положба судија на тој суд, на кого овие околности не се однесуваат.

(3) Мировниот (арбитражниот) суд одлучува со мнозинство гласови и неговите одлуки се задолжителни. Секоја договорна страна ги сноси трошоците за мировниот судија што го именувала. Останатите трошоци подеднакво ги снесат договорните страни. Мировниот (арбитражниот) суд сам ја уредува својата постапка.

ДЕЛ VII

Преодни и завршни одредби

Член 50

Преодни одредби во врска со давањата

(1) Со овој договор не се засновува никакво право на исплата на давања за период пред неговото влегување во сила.

(2) За утврдување права на давање, според овој договор, се земаат предвид и оние периоди на осигурување, кои, според правните прописи на договорните страни се остварени пред влегувањето во сила на овој договор.

(3) Периодите на осигурување навршени во другите држави, кои поранешна СФРЈ ги преземала со меѓународните договори со тие држави, ги признава на свој товар носителот на осигурувањето на онаа договорна страна, чиј осигуреник е државјанинот.

Ако се работи за лице кое не е државјанин ниту на едната од договорните страни, а не е ни државјанин на една од државите од територијата на поранешна СФРЈ, наведените периоди паѓаат на товар на носителот на онаа договорна страна, чиј (републички) државјанин тоа лице било на денот на преземањето на обврските, според меѓународниот договор.

(4) Без оглед на став 1 на овој член, овој договор важи и за осигурените случаи што настанале пред неговото влегување во сила.

(5) Давањата во пари што припаѓаат врз основа на овој договор се утврдуваат на барање на заинтересираното лице. Ако барањето се поднесе во рок од две години, по влегувањето во сила на овој договор, тогаш давањата во пари се признаваат од влегувањето во сила на овој Договор, а ако барањето се поднесе после тој рок, тие давања се признаваат од денот кој според своите правни прописи го одреди секоја договорна страна.

(6) Давања во пари што се утврдени по 8 октомври 1991, а пред влегувањето во сила на овој договор, според правните прописи на едната договорна страна, со пресметување на периодите на осигурување остварени според правните прописи на другата договорна страна, повторно ќе се одредат според одредбите на овој договор.

Денот кога носителот на едната договорна страна ја започнал постапката важи како ден на поднесување на барањето според правните прописи на другата договорна страна. Со исклучок на став 5 од овој член, така одредените давања во пари припаѓаат од првиот ден на идниот месец, од денот на поднесувањето на барањето.

Во случаите кога носителот на едната договорна страна при пресметување на своето давање во пари ги зел предвид периодите на осигурување навршени во другата договорна страна по 8 октомври 1991, а пред влегување во сила на овој договор, носителот на другата договорна страна ќе му надомести на носителот на првата договорна страна разлика на исплатеното давање во пари за тој период од денот кога тој носител го признал правото до денот од кој на корисникот му припаѓа пресметаното давање според одредбите на овој договор.

(7) Ако вкупните новоодредени давања во пари, според став 6 од овој член се помали од износот на поранешното давање во пари, носителот што тоа давање го исплатувал му исплатува на корисникот разлика меѓу новоодреденото и порано утврденото давање. Носителот кој го исплатувал порано утврденото давање во пари, при усогласувањето на тоа давање според своите правни прописи, го усогласува еднаш годишно новоодреденото и порано утврденото давање и повторно утврдува разлика меѓу тие две давања што треба да се исплати на корисникот.

(8) На давањата во пари, остварени пред влегувањето во сила на овој договор, ќе се применуваат одредбите на член 14, став 2 и член 47 на овој договор.

Влегување во сила, траење (откажување) на договорот

(1) Овој договор влегува во сила првиот ден во месецот кој следи по месецот во кој е примено последното писмено известување по дипломатски пат дека се исполнети сите услови предвидени со националните правни прописи за влегување во сила на овој договор.

(2) Овој договор се склучува на неопределено време. Секоја договорна страна може по дипломатски пат писмено да го откаже договорот со последниот ден на календарската година, придржувајќи се на отказниот рок од шест месеци.

(3) Во случај на откажување на овој договор и натаму важат неговите одредби за стекнатите права и тоа без оглед на одредбите што ги ограничуваат, во случај на престој на корисникот на правото во странство.

Составено во **Скопје** на ден **9 . 5 . 1997 година**, во два примерока, на македонски и хрватски јазик, при што двата текста се еднакво идентични.

ЗА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА:

Насер Зибери, с.р.
Министер за труд и социјална политика

ЗА РЕПУБЛИКА ХРВАТСКА:

Јосо Шкара, с.р.
Министер за труд и социјални грижи

U G O V O R
IZMEĐU REPUBLIKE MAKEDONIJE I REPUBLIKE HRVATSKE
O SOCIJALNOM OSIGURANJU

Republika Makedonija i Republika Hrvatska
(u daljnem tekstu: ugovorne stranke)

radi uređenja međusobnih odnosa na području socijalnog osiguranja, dogovorile su sljedeće:

ODJELJAK I.

Opće odredbe

Članak 1.

Definicije pojmova

(1) U ovom ugovoru znače izrazi:

1. "Makedonija"

- Republiku Makedoniju;

"Hrvatska"

- Republiku Hrvatsku;

2. "državljanin"

- u odnosu na Makedoniju, makedonskog državljanina;

- u odnosu na Hrvatsku, hrvatskog državljanina;

3. "pravni propisi"
 - postojeće ili buduće zakone i druge pravne propise ugovornih stranaka koji se odnose na vrste i grane socijalnog osiguranja iz članka 2. ovoga ugovora;
4. "mjerodavno tijelo"
 - u odnosu na Makedoniju:
Ministarstvo za rad i socijalnu politiku i Ministarstvo za zdravstvo;
 - u odnosu na Hrvatsku:
Ministarstvo rada i socijalne skrbi i Ministarstvo zdravstva;
5. "nositelj"
 - ustanova ili tijelo mjerodavno za provedbu pravnih propisa iz članka 2. stavka 1. ovoga ugovora;
6. "mjerodavni nositelj"
 - nositelj koji je obavezan pružati davanja, prema pravnim propisima iz članka 2. ovoga ugovora;
7. "tijela za vezu"
 - koja će mjerodavna tijela zadužiti za održavanje izravne međusobne veze i posredovanja između mjerodavnih nositelja ugovornih stranaka radi provedbe ovoga ugovora;
8. "zaposlenik"
 - zaposlenu osobu ili osobu samostalnog zanimanja kao i svaku izjednačenu osobu osiguranu na osnovi vlastite djelatnosti, prema pravnim propisima iz članka 2. ovoga ugovora;
9. "osiguranik"
 - osobu osiguranu prema pravnim propisima iz članka 2. ovoga ugovora;
10. "član obitelji"
 - osobu određenu ili priznatu kao takvu prema pravnim propisima koji se primjenjuju;
11. "prebivalište"
 - stalno mjesto stanovanja;
12. "privremeni boravak"
 - boravak na području jedne ugovorne stranke osobe koja ima prebivalište na području druge ugovorne stranke;
13. "razdoblja osiguranja"
 - razdoblja plaćanja doprinosa (staž osiguranja), zaposlenja ili profesionalne djelatnosti kao i sva druga razdoblja koja su određena ili priznata kao razdoblja osiguranja, prema pravnim propisima u kojima su navršena, kao i sva izjednačena razdoblja priznata prema pravnim propisima u kojima su navršena;
14. "davanje-u naravi"
 - zdravstvenu zaštitu i sva druga nenovčana davanja koja se sastoje u davanju dobara iz članka 2. ovoga ugovora;
15. "hitno potrebno davanje"
 - slučajeve kada se pružanje davanja ne može odgoditi, a da život i zdravlje osobe ne bude ozbiljno ugroženo;

16. "davanje u novcu"
- mirovine i sva druga novčana davanja, uključujući sve njihove dijelove, te sve povišice, dodatke, izravnanja i doplatke kao i sva kapitalna plaćanja i naknade prema pravnim propisima iz članka 2. ovoga ugovora;
17. "davanja za djecu"
u Makedoniji
- dodatak na djecu;
u Hrvatskoj
- doplatak za djecu;
18. "djeca"
- osobe za koje je, prema pravnim propisima ugovornih stranaka, predviđeno davanje za djecu.
- (2) U ovom ugovoru ostali izrazi imaju ono značenje koje im pripada prema pravnim propisima iz članka 2. ovoga ugovora.

Članak 2.

Pravni propisi na koje se ugovor odnosi

- (1) Ovaj se ugovor odnosi na pravne propise:
- u Makedoniji o:
1. zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti,
 2. mirovinskom i invalidskom osiguranju,
 3. osiguranju za slučaj nesreće na poslu i profesionalne bolesti,
 4. osiguranju za slučaj nezaposlenosti,
 5. dodatku na djecu;
- u Hrvatskoj o:
1. zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti,
 2. mirovinskom i invalidskom osiguranju,
 3. osiguranju za slučaj nesreće na poslu i profesionalne bolesti,
 4. osiguranju za slučaj nezaposlenosti,
 5. doplatku za djecu.
- (2) Ovaj se ugovor odnosi na sve pravne propise koji obuhvaćaju, mijenjaju ili dopunjavaju pravne propise navedene u stavku 1. ovoga članka.
- (3) Ovaj se ugovor, također, odnosi na pravne propise jedne ugovorne stranke kojima se proširuju postojeće vrste osiguranja iz stavka 1. ovoga članka na nove kategorije zaposlenika ili kojima se utvrđuju nove grane socijalnog osiguranja, pod uvjetom da vlada, te ugovorne stranke pisano ili diplomatskim putem izvijesti o tome vladu druge ugovorne stranke, u roku od 3 mjeseca od dana službenog objavljivanja navedenih propisa. Ako vlada druge ugovorne stranke u roku od 3 mjeseca, od dana primitka obavijesti, pisano ili diplomatskim putem ne izjavi svoje protivljenje, smatra se da je suglasna s proširenjem ugovora na navedene propise prve ugovorne stranke.

Članak 3.

Osobe na koje se ugovor primjenjuje

- (1) Ovaj se ugovor primjenjuje na makedonske i hrvatske državljane na koje su se primjenjivali ili primjenjuju pravni propisi jedne ili obje ugovornih stranaka navedenima u članku 2. ovoga ugovora, kao i na članove njihovih obitelji ili drugih osoba, ako njihova prava potječu od prava tih osoba.

- (2) Ovaj se ugovor primjenjuje i na izbjeglice u smislu Konvencije o pravnom položaju izbjeglica od 28. srpnja 1951. i Protokola od 31. siječnja 1967. kao i na osobe bez državljanstva u smislu Konvencije o pravnom položaju osoba bez državljanstva od 28. rujna 1954. ako su se na njih primjenjivali ili se primjenjuju pravni propisi jedne ili obje ugovornih stranaka i ako je njihovo prebivalište na području jedne od ugovornih stranaka, kao i na članove njihovih obitelji.

Članak 4.

Jednakost u postupku

Makedonski i hrvatski državljani, kao i članovi njihovih obitelji, izjednačeni su u pravima i obvezama prema pravnim propisima iz članka 2. ovoga ugovora, ako ovim ugovorom nije određeno drugačije.

Članak 5.

Izjednačenost područja

- (1) Osobama koje imaju pravo na davanja u novcu, osim davanja za slučaj nezaposlenosti, prema pravnim propisima ugovornih stranaka iz članka 2. ovoga ugovora, isplaćivat će se ta davanja u cijelosti, bez ikakvog ograničenja, dok prebivaju na području jedne od ugovornih stranaka.
- (2) Državljanima druge ugovorne stranke, koji prebivaju u trećoj državi, davanja u novcu, prema pravnim propisima iz članka 2. ovoga ugovora, isplaćivat će prva ugovorna stranka pod istim uvjetima kao i svojim državljanima koji tamo prebivaju.
- (3) Odredbe stavka 1. i 2. ovoga članka ne odnose se na davanja u novcu koja se koriste u svezi s invalidnošću s preostalom radnom sposobnošću, najnižu svotu mirovine i na mirovinska davanja čije je stjecanje prava ovisno o visini toga davanja ili prihoda korisnika. Prava s toga naslova koriste se isključivo na području one ugovorne stranke prema čijim su pravnim propisima stečena.

Članak 6.

Dobrovoljno osiguranje

- (1) Radi pristupa dobrovoljnom osiguranju, predviđenim pravnim propisima jedne ugovorne stranke, razdoblja osiguranja i s njima izjednačena razdoblja, navršena prema pravnim propisima te ugovorne stranke, zbrajaju se, ako je potrebno, s razdobljima osiguranja i izjednačenim razdobljima navršenim prema pravnim propisima druge ugovorne stranke, pod uvjetom da se ne poklapaju.
- (2) Odredba iz stavka 1. ovoga članka ne daje pravo na istodobno obvezatno osiguranje prema pravnim propisima jedne ugovorne stranke i dobrovoljno osiguranje prema pravnim propisima druge ugovorne stranke, osim u slučajevima kada je takva mogućnost dopuštena pravnim propisima te ugovorne stranke.
- (3) Ako je pravnim propisima jedne ugovorne stranke, radi pristupa produženom osiguranju ustanovljen uvjet prethodnog staža osiguranja, taj se uvjet smatra ispunjenim ako je potrebni staž osiguranja navršen u odgovarajućoj vrsti osiguranja prema pravnim propisima druge ugovorne stranke.

Članak 7.
Zbrajanje razdoblja

- (1) Ako je prema pravnim propisima jedne ugovorne stranke, stjecanje, održanje ili ponovno uspostavljanje prava na davanja, bilo da se radi o davanjima u novcu ili o davanjima u naravi, uvjetovano navršanjem razdoblja osiguranja, zaposlenja ili boravka ili osiguraničkog ili nekog drugog sličnog svojstva u trenutku osiguranog slučaja ili nekih drugih činjenica, mjerodavni nositelj uzima u obzir, ako je to potrebno, razdoblja osiguranja, zaposlenja ili boravka, osiguraničkog ili nekog drugog sličnog svojstva, kao i druge činjenice, ostvarene na temelju pravnih propisa druge ugovorne stranke kao da su ta razdoblja, osiguraničko ili neko drugo slično svojstvo i druge činjenice, ostvarene na temelju pravnih propisa prve ugovorne stranke.
- (2) Odredba stavka 1. ovoga članka u svezi sa zbrajanjem razdoblja osiguranja navršenih u objema ugovornim strankama, odnosi se na razdoblja osiguranja koja se ne poklapaju.
- (3) Razdoblja osiguranja iz stavka 1. ovoga članka uzimaju se u obzir u stvarnom trajanju, utvrđenom prema pravnim propisima ugovornih stranaka u kojima su navršena.

ODJELJAK II.

Odredbe o pravnim propisima koji se primjenjuju

Članak 8.

Obvezno osiguranje zaposlenih osoba

Osim odredaba koje se nalaze u članku 9. i 10. ovoga ugovora, zaposlenici na koje se primjenjuju odredbe ovoga ugovora osigurani su prema pravnim propisima ugovorne stranke u kojoj obavljaju svoju djelatnost. Ovo vrijedi za posloprimca i onda kada se sjedište poslodavca nalazi na području druge ugovorne stranke.

Članak 9.

**Obvezno osiguranje izaslanih osoba, putujućeg osoblja,
pomoraca i drugih osoba**

- (1) Osoba zaposlena kod poslodavca sa sjedištem na području jedne ugovorne stranke, koja obavlja poslove na području druge ugovorne stranke u ograničenom vremenskom razdoblju, ostaje osiguranik prve ugovorne stranke, ako obavljanje njene djelatnosti na području druge ugovorne stranke vremenski ne potraje duže od 24 mjeseca. Ako se obavljanje takve djelatnosti mora produžiti za razdoblje duže od predviđena 24 mjeseca, primjena pravnih propisa ugovorne stranke u kojoj poslodavac ima sjedište, moći će se iznimno, na zajednički zahtjev posloprimca i poslodavca, produžiti za još 24 mjeseca, uz pristanak mjerodavnog tijela ugovorne stranke u kojoj se djelatnost obavlja.
- (2) Osobe koje obavljaju samostalnu djelatnost na području jedne ugovorne stranke i odu na područje druge ugovorne stranke da bi za kraće vrijeme obavljale samostalnu djelatnost, ostaju osigurane prema pravnim propisima prve ugovorne stranke, ako njihov boravač na području druge ugovorne stranke ne prijeđe dvanaest mjeseci. Ako bi se navedena djelatnost produžila, iz nepredviđenih

razloga, preko dvanaest mjeseci, primjena pravnih propisa prve ugovorne stranke može se produžiti za još dvanaest mjeseci na zahtjev osobe koja obavlja samostalnu djelatnost, uz pristanak mjerodavnog tijela ugovorne stranke na čijem se području djelatnost privremeno obavlja.

- (3) Na osobe koje putuju u službi poduzeća koja se bave zračnim, cestovnim ili željezničkim prometom, primjenjuju se isključivo pravni propis ugovorne stranke na čijem je području sjedište poduzeća.
- (4) Osobe zaposlene u poduzeću na području telekomunikacija, prijevoza putnika i robe u željezničkom, cestovnom i zračnom prometu i u drugim sličnim područjima i imaju sjedište na području jedne ugovorne stranke, a koje su zaposlene na području druge ugovorne stranke u podružnici ili stalnom zastupništvu, ostaju pod primjenom pravnih propisa ugovorne stranke na čijem je području sjedište poduzeća.
- (5) Za članove posade broda, koji nosi zastavu jedne od ugovornih stranaka, primjenjuju se pravni propisi ugovorne stranke čiju zastavu brod nosi.
- (6) Osobe zaposlene u državnim i javnim službama, službeni predstavnici i s njima izjednačene osobe jedne ugovorne stranke, koje se zbog obavljanja svoje djelatnosti upućuju na područje druge ugovorne stranke, zajedno s članovima svoje obitelji, ostaju osiguranici ugovorne stranke koja ih šalje.

Članak 10.

Obvezno osiguranje osoba zaposlenih u diplomatskim i/ili konzularnim predstavništvima

- (1) Članovi diplomatskih i/ili konzularnih predstavništava oslobođeni su, s obzirom na svoju službu za državu iz koje dolaze, od primjene pravnih propisa, koji vrijede u državi dolaska, s iznimkom stavka 4. ovoga članka.
- (2) 1. Izuzeće od primjene propisa predviđenog stavkom 1. ovoga članka vrijedi i za članove administrativnog osoblja diplomatskog i/ili konzularnog predstavništva, kao i za članove kućnog osoblja diplomatskog i/ili konzularnog predstavništva, koji nisu državljani države dolaska niti u njoj stalno prebivaju.
2. Iznimno od odredbe točke 1. ovoga stavka, članovi administrativnog osoblja diplomatskog i/ili konzularnog predstavništva, koji su državljani države odakle dolaze, a koji stalno prebivaju u državi dolaska, mogu u roku od 3 mjeseca, nakon stupanja na snagu ovoga ugovora, odnosno nakon početka zaposlenja, izabrati primjenu pravnih propisa države iz koje su poslani.
- (3) Izuzeće od primjene odredbe iz stavka 1. ovoga članka, vrijedi i za zaposlenike u osobnoj službi kod nekog od članova diplomatskog i/ili konzularnog predstavništva, ako:
 1. nisu državljani države dolaska niti su u njoj stalno nastanjeni, a
 2. obuhvaćeni su pravnim propisima koji vrijede u državi iz koje su došli ili u nekoj trećoj državi.
- (4) Zapošljava li neki član diplomatskog i/ili konzularnog predstavništva osobe na koje se ne primjenjuje izuzeće od odredbe stavka 3. ovoga članka, dužan je pridržavati se pravnih propisa koji vrijede za poslodavca u državi dolaska.

Članak 11.

Izuzeće od odredaba o obvezi osiguranja

Mjerodavna tijela dviju ugovornih strana mogu dogovorno, za neke zaposlenike, odnosno neke kategorije zaposlenika, utvrditi iznimke od primjene odredaba članka 9. i 10. ovoga ugovora.

ODJELJAK III. Posebne odredbe

POGLAVLJE I. Bolest i majčinstvo

Članak 12. Korištenje prava na davanje

- (1) Osiguranici iz članka 9. i 10. ovoga ugovora koji ispunjavaju uvjete predviđene pravnim propisima ugovorne stranke, mjerodavne za pružanje davanja, uzimajući u obzir, ako je to potrebno, odredbe članka 7. ovoga ugovora za vrijeme njihova boravka na području druge ugovorne stranke, mogu koristiti:
 - davanja u naravi koja pruža, na teret mjerodavnog nositelja, i uz njegovo odobrenje, nositelj mjesta prebivališta ili boravka, prema pravnim propisima koje on primjenjuje,
 - davanja u novcu koja izravno osigurava mjerodavni nositelj na osnovi pravnih propisa koje on primjenjuje.
- (2) Odredbe stavka 1. ovoga članka primjenjuju se u pogledu davanja u naravi i na članove obitelji osiguranika.
- (3) Davanja za koja su, prema stavku 1. i 2. ovoga članka, potrebna odobrenja mjerodavnog nositelja, utvrdit će se provedbenim sporazumom.

Članak 13. Pomoć u pružanju davanja

- (1) Osiguranici koji, uzimajući u obzir, ako je to potrebno, članak 7. ovoga ugovora, ispunjavaju uvjete predviđene pravnim propisima mjerodavne ugovorne stranke ~~stjaču prava na davanja na području druge ugovorne stranke.~~
 1. za vrijeme privremenog boravka, ako njihovo zdravstveno stanje zahtijeva hitna davanja;
 2. kada ih mjerodavni nositelj, na osnovi pravnih propisa koje on primjenjuje, uputi na područje druge ugovorne stranke radi obavljanja određenog posla.
- (2) Osiguranici iz točke 1. i 2. stavka 1. ovoga članka koriste:
 - davanja u naravi koja pruža nositelj mjesta boravka na osnovi pravnih propisa koje on primjenjuje, a na teret mjerodavnog nositelja,
 - davanja u novcu izravno od mjerodavnog nositelja na osnovi pravnih propisa koje on primjenjuje.

(3) Trajanje pružanja davanja iz stavka 1. i 2. ovoga članka određuje mjerodavni nositelj.

(4) Odredbe stavka 1. i 2. ovoga članka primjenjuju se, u pogledu davanja u naravi i na članove obitelji osiguranika.

Članak 14.

Zdravstveno osiguranje umirovjenika

- (1) Korisnik mirovine iz mirovinskog i invalidskog osiguranja obiju ugovornih stranaka, ima pravo na davanja u naravi za sebe i za članove svoje obitelji, na teret nositelja one ugovorne stranke na čijem području ima prebivalište.
- (2) Korisnik mirovine, određene prema pravnim propisima samo jedne ugovorne stranke, koji ima prebivalište na području druge ugovorne stranke, kao i članovi njegove obitelji koji tamo imaju prebivalište, imaju pravo na teret mjerodavnog nositelja, koristiti davanja u naravi koja pruža nositelj ugovorne stranke prebivališta prema pravnim propisima koje on primjenjuje.

Članak 15.

Zdravstveno osiguranje članova obitelji

- (1) Članovi obitelji osiguranika, odnosno korisnika mirovine koji imaju prebivalište na području druge ugovorne stranke, koriste davanja u naravi koja pruža nositelj mjesta prebivališta, prema pravnim propisima koje on primjenjuje, a na teret mjerodavnog nositelja.
- (2) Uvjeti za stjecanje prava, krug članova obitelji i trajanje prava, utvrđuju se prema pravnim propisima koji vrijede za mjerodavnog nositelja.

Članak 16.

Prethodno odobrenje mjerodavnog nositelja

- (1) Za odobrenje proteza, većih aparata i drugih davanja u naravi veće vrijednosti, potrebno je prethodno odobrenje mjerodavnog nositelja, osim u hitnim slučajevima.
- (2) Provedbenim sporazumom će se utvrditi koja davanja spadaju u davanja veće vrijednosti.

Članak 17.

Nadoknađivanje troškova davanja u naravi

- (1) Davanja koja je nositelj jedne ugovorne stranke pružio na teret mjerodavnog nositelja druge ugovorne stranke, na osnovi odredaba ovog poglavlja, naknađuju se na osnovi stvarnih troškova.
- (2) Tijela za vezu mogu, izuzetno od stavka 1. ovoga članka, umjesto obračuna stvarnih troškova ugovoriti paušalnu naknadu troškova za pojedine kategorije osiguranika.

Članak 18.

Ostvarivanje prava zbrajanjem razdoblja osiguranja

- (1) Ako prema pravnim propisima jedne ugovorne stranke stjecanje, održavanje ili ponovno priznanje prava na davanje ovisi o navršenom razdoblju osiguranja, preuzetom stažu ili drugim činjenicama, mjerodavni nositelj te ugovorne stranke, primjenjujući članak 7. ovoga ugovora uzima u obzir, ako je to potrebno, razdoblja osiguranja, preuzete staževe i druge činjenice navršene prema pravnim propisima druge ugovorne stranke, kao da su ta razdoblja, preuzeti staževi i druge činjenice navršene, odnosno nastale prema pravnim propisima koje on primjenjuje.
- (2) Ako, i pored primjene stavka 1. ovoga članka, osoba ne ispunjava uvjete za stjecanje prava na davanje, mjerodavni će nositelj uzeti u obzir i razdoblja osiguranja koja je ta osoba navršila u nekoj trećoj državi s kojom su obje ugovorne stranke vezane odvojenim ugovorima o socijalnom osiguranju u kojima se predviđa zbrajanje razdoblja osiguranja, a koja se odnose i na tu osobu. Ako je samo jedna ugovorna stranka sklopila ugovor s trećom državom, tada će nositelj te ugovorne stranke uzeti u obzir razdoblja osiguranja koja je dotična osoba ostvarila u trećoj državi, ako se ugovor s tom trećom državom odnosi i na tu osobu.
- (3) Ako prema pravnim propisima jedne ugovorne stranke priznanje prava na određena davanja ovisi o navršenom razdoblju osiguranja u nekom zvanju za koje postoji poseban sustav ili u nekoj određenoj struci ili na nekom određenom poslu, tada se za odobravanje tih davanja razdoblja osiguranja, navršena prema pravnim propisima druge ugovorne stranke, uzimaju u obzir samo onda ako su navršena u odgovarajućem sustavu, ili ako takav sustav ne postoji u istoj struci ili na istom poslu. Ako zbroj tih razdoblja osiguranja ne omogućava stjecanje prava na davanja u posebnom sustavu, uračunata će se razdoblja uzeti u obzir za stjecanje prava na davanja u općem sustavu osiguranja.

Članak 19.

Ostvarivanje prava bez zbrajanja razdoblja osiguranja

Ako su ispunjeni uvjeti predviđeni prema pravnim propisima jedne ugovorne stranke za stjecanje prava na davanja, bez potrebe zbrajanja razdoblja osiguranja, prema članku 7. i 18. ovoga ugovora, mjerodavni nositelj te ugovorne stranke odobrava svotu davanja obračunatu isključivo na osnovi razdoblja osiguranja navršenih u sklopu pravnih propisa koje on primjenjuje. Ova odredba primjenjuje se i u slučaju kada osiguranik, prema pravnim propisima druge ugovorne stranke, ima pravo na davanja prema članku 7. i 18. ovoga ugovora, obračunata u smislu članka 20. ovoga ugovora.

Članak 20.

Određivanje razmjernog dijela mirovine

Postoji li, prema pravnim propisima jedne ugovorne stranke, pravo na davanje samo uz primjenu članka 7. i 18. ovoga ugovora, mjerodavni nositelj te ugovorne stranke je obvezan odrediti davanje isključivo na osnovi razdoblja osiguranja navršenih prema vlastitim pravnim propisima. Davanje se određuju na sljedeći način:

1. - najprije se utvrđuje teoretska svota davanja na koju bi osiguranik imao pravo kada bi sva zbrojena razdoblja osiguranja bila navršena unutar vlastitih pravnih propisa;
2. - zatim se utvrđuje stvarna svota davanja na koju osiguranik ima pravo, tako da teoretsku svotu pod točkom 1. ovoga članka svodi na odnos između razdoblja osiguranja navršenih u smislu pravnih propisa koje on primjenjuje i ukupno zbrojenih razdoblja osiguranja prema članku 7. i 18. ovoga ugovora;
3. - ako je ukupno trajanje razdoblja osiguranja, zbrojenih prema članku 7. ili 18. ovoga ugovora, duže od najvećeg trajanja razdoblja propisanog pravnim propisima jedne ugovorne stranke, mjerodavni nositelj za izračunavanje najveće svote davanja prema točki 1. i 2. ovoga članka uzima u obzir to najduže trajanje, umjesto ukupno zbrojenih razdoblja;
4. - ako se radi o davanjima čija svota ne ovisi o trajanju navršenih razdoblja osiguranja, ta se svota smatra teoretskom svotom koja bi pripadala prema tim pravnim propisima.

Članak 21.

Obračun mirovinskih davanja

Ako pravni propisi jedne ugovorne stranke predviđaju izračunavanje mirovine prema plaći ili zaradi, odnosno, prema uplaćenim doprinosima, mjerodavni nositelj te ugovorne stranke uzima u obzir isključivo primijenu plaću ili zaradu, odnosno uplaćene doprinose, prema pravnim propisima koje on primjenjuje.

Članak 22.

Razdoblje osiguranja manje od 12 mjeseci

Bez obzira na odredbe iz članka 7. i 18. ovoga ugovora ako ukupno trajanje razdoblja osiguranja, navršeno u smislu pravnih propisa jedne ugovorne stranke, ne ispunjava bar 12 mjeseci i ako, uzimajući u obzir samo ta razdoblja, ne proizlazi nikakvo pravo na davanja u smislu navedenih pravnih propisa, nositelj ove ugovorne stranke nije dužan pružiti davanja za ta razdoblja. Ova će razdoblja osiguranja uzeti u obzir mjerodavni nositelj druge ugovorne stranke kako zbog stjecanja prava na davanja u smislu pravnih propisa te ugovorne stranke, tako i za njihovo obračunavanje, kao da je to razdoblje navršeno prema njezinim pravnim propisima.

Članak 23.

Neistodobno ispunjavanje uvjeta za mirovinu

- (1) Ako, uzimajući u obzir odredbe čl. 7., 18. i 19. ovoga ugovora nisu istodobno ispunjeni uvjeti za stjecanje prava prema pravnim propisima objiju ugovornih stranaka, pravo na davanje određuje svaka ugovorna stranka posebno u vrijeme kada su ispunjeni uvjeti prema njezinim pravnim propisima.
- (2) Kasnije stečeno davanje, prema pravnim propisima druge ugovorne stranke, nema utjecaja na prije utvrđeno davanje, prema pravnim propisima prve ugovorne stranke.

Članak 24.

Zajamčena svota najnižega mirovinskog primanja i utjecaj drugih prihoda na korištenje i visinu davanja

- (1) Ako je svota ukupno ostvarenih mirovina, prema pravnim propisima obiju ugovornih stranaka, primjenom čl. 7., 18. i 20. ovoga ugovora, niža od zajamčenoga najnižega mirovinskog primanja, utvrđenog prema pravnim propisima ugovorne stranke u kojoj je prebivalište korisnika, razliku između ukupno ostvarenih mirovina i toga zajamčenoga najnižeg mirovinskog primanja snosi mjerodavni nositelj ugovorne stranke u kojoj je prebivalište korisnika u skladu s pravnim propisima koje on primjenjuje.
- (2) Pravni propisi jedne ugovorne stranke, prema kojima na stjecanje, korištenje ili visinu davanja utječe korištenje drugih redovitih vlastitih prihoda ili prihoda članova obitelji, primjenjuju se i tada kada se ti drugi prihodi ostvaruju na području druge ugovorne stranke.
- (3) Iznimno od stavka 2. ovoga članka mirovina ostvarena u jednoj ugovornoj stranci nema utjecaja na visinu mirovine koja se u drugoj ugovornoj stranci određuje u slučaju stjecanja prava na dvije ili više mirovina, od kojih se određuje najpovoljnija mirovina, prema pravnim propisima te ugovorne stranke.

Članak 25.

Ostvarivanje prava uvjetovano svojom osiguranika

Ako pravni propisi jedne ugovorne stranke uvjetuju ostvarenje prava na davanja s time da osiguranik podliježe tim propisima u trenutku nastanka osiguranog slučaja, ovaj se uvjet smatra ispunjenim ako u tom trenutku osiguranik podliježe ili je podlijebao pravnim propisima druge ugovorne stranke ili ako osiguranik u njoj već ostvaruje pravo na davanje, prema pravnim propisima iz članka 2. ovoga ugovora.

Članak 26.

Tjelesno oštećenje

Ako prema pravnim propisima obiju ugovornih stranaka postoji pravo na davanje po osnovi istog tjelesnog oštećenja, primjenom članka 18. ovoga ugovora, davanje se ostvaruje samo u ugovornoj stranci u kojoj je osiguranik bio posljednji put osiguran.

POGLAVLJE 3.

Nesreća na poslu i profesionalne bolesti

Članak 27.

Davanja u naravi

Osiguranik koji pretrpi nesreću na poslu ili oboli od profesionalne bolesti za vrijeme trajanja osiguranja, ostvaruje davanja u naravi, prema pravnim propisima one ugovorne stranke u kojoj je osiguran, primjenom odredaba poglavlja 1. ovoga ugovora.

Članak 28.

Davanje proteza i drugih pomagala

Ako osiguranik koji ima prebivalište u drugoj ugovornoj stranci, zatraži davanje ili obnavljanje aparata za protezu ili drugih pomagala, nositelj mjesta boravka može

udovoljiti zahtjevu za navedena davanja samo uz prethodno odobrenje mjerodavnog nositelja, osim u hitnim slučajevima. Mjerodavni nositelj naknađuje odgovarajuće troškove za koje je dao suglasnost nositelju koji je pružio davanja, na osnovi stvarnih troškova.

Članak 29.

Davanje za profesionalne bolesti

- (1) Ako postoji pravo na naknadu zbog profesionalne bolesti, koja se naknađuju prema pravnim propisima obilju ugovornih stranaka, naknada se ostvaruje na teret mjerodavnog nositelja ugovorne stranke na čijem je području posljednji put obavljena djelatnost koja je utjecala na nastanak te profesionalne bolesti.
- (2) Ako je osiguranik, prema pravnim propisima jedne ugovorne stranke već ostvario davanje na temelju profesionalne bolesti, nositelj te ugovorne stranke je obvezan pružiti davanje i u slučaju pogoršanja bolesti. Ako je, međutim, osiguranik nakon pružanja prava na davanje, prema pravnim propisima prve ugovorne stranke, bio u drugoj ugovornoj stranci zaposlen na poslovima koji sadrže isti posebni rizik za koji je ostvareno davanje i ako je došlo do pogoršanja bolesti, davanje za to pogoršanje obveza je nositelja druge ugovorne stranke, s time da nositelj prve ugovorne stranke također ostaje obvezan pružati prije odobreno davanje. U navedenom slučaju nositelj druge ugovorne stranke odobrava davanje u visini razlike između davanja koje bi pripadalo nakon pogoršanja i davanja koje bi pripadalo prema njegovim pravnim propisima prije pogoršanja, da je bolest bila nastupila prema tim pravnim propisima.

Članak 30.

Prijašnje nesreće na poslu i profesionalne bolesti

Ako pravni propisi jedne ugovorne stranke propisuju da se za procjenu stupnja nesposobnosti ili tjelesnog oštećenja uzimaju u obzir prijašnje nesreće na poslu i profesionalne bolesti, uzet će u obzir i nesreće na poslu i profesionalne bolesti, koje su prije nastale, prema pravnim propisima druge ugovorne stranke.

Članak 31.

Određivanje mjerodavnosti za nesreće na putu

Ako na putovanju, poduzetom radi posla, nastane nesreća na području druge ugovorne stranke, smatra se kao da je nesreća nastala na području prve ugovorne stranke.

Članak 32.

Liječnički pregled i naknada troškova nositelja prebivališta

Na zahtjev mjerodavnog nositelja, a uz njegovo prethodno odobrenje i na zahtjev osiguranika, nositelj mjesta novog prebivališta ili boravka obavlja liječničke preglede radi utvrđivanja radne nesposobnosti ili tjelesnog oštećenja. Taj nositelj šalje mjerodavnom nositelju podrobno izvješće o anatomskom i funkcionalnom stanju osiguranika. Troškove tog pregleda naknađuje mjerodavni nositelj nositelju koji je obavio preglede, na osnovi stvarnih troškova.

Članak 33.

Naknada štete od treće osobe

Ako zaposlenik ima pravo na davanja za nesreću na poslu ili profesionalnu bolest, prema pravnim propisima jedne ugovorne stranke, za štetu uzrokovanu od strane

treće osobe na području druge ugovorne stranke, i ako na osnovi pravnih propisa te ugovorne stranke zaposlenik može zahtijevati naknadu štete od strane treće osobe, mjerodavni nositelj te druge ugovorne stranke pružit će nositelju prve ugovorne stranke pravnu pomoć, u skladu sa svojim pravnim propisima.

Članak 34.

Izviješćivanje o nesreći na poslu diplomatskog i/ili konzularnog predstavništva

O svakoj nesreći na poslu koja se dogodi državljaninu, jedne ugovorne stranke zaposlenom na području druge ugovorne stranke, a uzrokovala je ili bi mogla uzrokovati smrt zaposlenika, odnosno njegovu trajnu nesposobnost za rad, mjerodavni će nositelj, bez odlaganja, izvijestiti diplomatsko i/ili konzularno predstavništvo prve ugovorne stranke čiji je državljanin unesrećen.

POGLAVLJE 4.

Nezaposlenost

Članak 35.

Uvjeti za priznanje naknade za nezaposlenost

- (1) Radi stjecanja prava na davanje, razdoblja zaposlenja koja podliježu obvezi plaćanja doprinosa, navršena prema pravnim propisima jedne ugovorne stranke, uzimaju se u obzir prema pravnim propisima druge ugovorne stranke, ako je nezaposlena osoba u onoj ugovornoj stranci u kojoj ostvaruje pravo na takvo davanje u posljednjih 12 mjeseci, prije podnošenja zahtjeva, bila zaposlena, plaćajući doprinose za osiguranje za slučaj nezaposlenosti, ukupno najmanje 6 mjeseci-bez povrede propisa o zapošljavanju stranaca.
- (2) Uvjet minimalnog razdoblja zapošljavanja od 6 mjeseci, utvrđen u stavku 1. ovoga članka, ne vrijedi za one nezaposlene osobe, čije je zaposlenje bilo predviđeno na duži rok, ali je završeno bez njihove krivnje, prije navršenih 6 mjeseci.
- (3) Trajanje primanja naknade smanjuje se za ono razdoblje za koje je nezaposlena osoba u drugoj ugovornoj stranci, unutar posljednjih 12 mjeseci, prije dana podnošenja zahtjeva, već primala novčanu naknadu zbog nezaposlenosti.

POGLAVLJE 5.

Davanja za djecu

Članak 36.

Zbrajanje staža i uzimanje u obzir činjenica nastalih u drugoj ugovornoj stranci

Ako su, prema pravnim propisima jedne ugovorne stranke, za stjecanje i korištenje prava na davanja za djecu, utvrđeni i posebni uvjeti, mjerodavni nositelj uzima u obzir i odredbe članka 7. i 24. stavka 2. ovoga ugovora.

Članak 37.

Prebivalište djece

Zaposlenik, nezaposlena osoba, korisnik mirovine i druge osobe koje imaju pravo na davanja za djecu, prema pravnim propisima jedne ugovorne stranke, imaju pravo na to davanje kada djeca imaju prebivalište na području druge ugovorne stranke.

Članak 38.

Ispunjenje uvjeta za davanja za djecu u obje ugovorne stranke

- (1) Ako su, uzimajući u obzir ovaj ugovor, ispunjeni uvjeti za priznanje prava na doplatka za djecu, za neko dijete prema pravnim propisima obiju ugovornih stranaka, tada se doplatak za to dijete priznaje isključivo prema pravnim propisima one ugovorne stranke u kojoj dijete ima prebivalište.
- (2) Ako, neka osoba, uzimajući u obzir ovaj ugovor, ispunjava tijekom jednog kalendarskog mjeseca uvjete za ostvarivanje prava na davanja za djecu, najprije prema propisima jedne, a zatim druge ugovorne stranke, tada davanja za djecu za taj mjesec pruža ona ugovorna stranka prema čijim pravnim propisima je pravo postojalo na početku mjeseca.
- (3) Ako, korisnik mirovine ne ispunjava uvjete za ostvarivanje prava na davanje za djecu, prema pravnim propisima ugovorne stranke u kojoj dijete ima prebivalište, to će davanje priznati mjerodavni nositelj druge ugovorne stranke, prema svojim pravnim propisima.

ODJELJAK IV.

Razne odredbe

Članak 39.

Sporazum o provedbi ugovora

- (1) Način primjene ovoga ugovora utvrdit će mjerodavna tijela (članak 1. stavak 1. točka 4.), posebnim sporazumom koji će stupiti na snagu istodobno kada i ovaj ugovor.
- (2) Sporazumom iz stavka 1. ovoga članka mjerodavna tijela ustanovljuju tijela za vezu, radi lakše primjene ugovora osobito zbog uspostave jednostavnog i brzog povezivanja nositelja.

Članak 40.

Administrativna i pravna pomoć, liječnički pregledi

- (1) Mjerodavna tijela će se međusobno izvještavati o:

1. svim poduzetim mjerama radi primjene ovoga ugovora;
2. praktičnim teškoćama pri primjeni odredaba ovoga ugovora;

3. svim izmjenama pravnih propisa koje se odnose na primjenu ovoga ugovora.

- (2) Mjerodavna tijela, nositelji i tijela za vezu dviju ugovornih stranaka, obvezuju se na uzajamnu besplatnu pomoć i suradnju pri primjeni ovoga ugovora. Ako su potrebna dokazna sredstva iz druge ugovorne stranke, mogu se koristiti i posredovanja diplomatskih i/ili konzularnih predstavništva dotične ugovorne stranke.

- (3) Liječničke preglede osoba koje imaju prebivalište ili boravak na području druge ugovorne stranke obavlja nositelj mjesta prebivališta ili boravka na zahtjev i na teret mjerodavnog nositelja. Troškovi liječničkih pregleda se ne naknađuju ako su obavljani u interesu nositelja obiju ugovornih stranaka.

Članak 41.

Ovlasti diplomatskog i/ili konzularnog predstavništva

Diplomatska i/ili konzularna predstavništva ugovornih stranaka mogu se izravno, obraćati mjerodavnim tijelima, nositeljima i tijelima za vezu druge ugovorne stranke radi pribavljanja obavijesti i zaštite interesa državljana svoje države, a mogu ih i zastupati bez posebne punomoći.

Članak 42.

Pristojbe i oslobađanje od službene ovjere

- (1) Oslobađanje ili smanjenje pristojbi za ovjeru, predviđeno pravnim propisima jedne ugovorne stranke, za ostvarivanje prava iz članka 2. ovoga ugovora, prema pravnim propisima te ugovorne stranke, vrijedi i za ostvarivanje prava iz istog članka, prema pravnim propisima druge ugovorne stranke.
- (2) Isprave, dokumente i pisane podneske bilo koje vrste, koje je potrebno priložiti radi primjene ovoga ugovora, nije potrebno ovjeravati.
- (3) Dokazi o izvornosti potvrda ili dokumenata, koje izdaju mjerodavna tijela, mjerodavni nositelji i tijela za vezu, jedne ugovorne stranke, smatraju se važećim za mjerodavna tijela, mjerodavne nositelje i tijela za vezu druge ugovorne stranke.

Članak 43.

Priznavanje izvršnih odluka i isprava

- (1) Izvršne odluke sudova, kao i izvršna rješenja, te dokazi o neplaćanju doprinosa i drugih potraživanja iz socijalnog osiguranja (isprave) nositelja ili mjerodavnih tijela jedne ugovorne stranke, kao i zahtjev za vraćanje neopravdano primljenih davanja, priznaju se i u drugoj ugovornoj stranci.
- (2) Priznavanje se može odbiti jedino ako se protivi javnom poretku one ugovorne stranke, u kojoj bi se odluka ili isprava trebala priznati.
- (3) Izvršne odluke i isprave, priznate prema stavku 1. ovoga članka, izvršavaju se u drugoj ugovornoj stranci. Izvršni se postupak provodi prema pravnim propisima, koji vrijede za izvršenje donijetih odgovarajućih odluka i isprava u onoj ugovornoj stranci na čijem se području provodi izvršenje. Primjerak odluke ili isprave mora sadržavati potvrdu o njezinoj izvršnosti (klauzula o izvršenju).
- (4) Uzajamna pomoć nositelja pri primjeni stavka 1. do 3. ovoga članka ne uključuje zastupanje u sudskom postupku.

Članak 44.

Pravo nositelja na naknadu štete od trećih osoba

- (1) Ako osoba koja prema pravnim propisima jedne ugovorne stranke prima davanje zbog neke štete koja je nastala na području druge ugovorne stranke, ima prema njezinim pravnim propisima pravo na naknadu štete od treće osobe, tada pravo na naknadu štete prelazi na nositelja prve ugovorne stranke, prema pravnim propisima koji za njega vrijede.
- (2) Ako pravo na naknadu štete zbog istovrsnih davanja iz istog slučaja štete pripada nositelju jedne i druge ugovorne stranke, nositelj prve ugovorne stranke, na

zahtjev nositelja druge ugovorne stranke, podnosi za njega isti takav zahtjev za naknadu štete. Treća osoba može ovo pravo, koje prema stavku 1. ovoga članka prelazi na oba nositelja, namiriti uplatom jednom ili drugom nositelju. U internom odnosu nositelji su se obvezni razmjerno namiriti, prema davanjima koja isplaćuju.

Članak 45.

Izjednačenost područja ugovornih stranaka pri podnošenju zahtjeva

- (1) Zahtjevi, izjave i žalbe podnijete radi primjene ovoga ugovora mjerodavnim tijelima, mjerodavnim nositeljima i tijelima za vezu, jedne ugovorne stranke, smatraju se zahtjevima, izjavama ili žalbama podnijetim odgovarajućim državnim tijelima, mjerodavnim nositeljima ili tijelima za vezu druge ugovorne stranke.
- (2) Zahtjevi, izjave i žalbe koje prema pravnim propisima jedne ugovorne stranke treba podnijeti u određenom roku, a koji su u istom roku podnijeti mjerodavnim tijelima, tijelima za vezu ili nositeljima druge ugovorne stranke ovlaštenima za primanje takvih podnesaka smatraju se podnijetim u propisanom roku.
- (3) Zahtjev za davanje podnijet mjerodavnom nositelju jedne ugovorne stranke, vrijedi istodobno i kao zahtjev podnijet za odgovarajuće davanje mjerodavnom nositelju druge ugovorne stranke.
- (4) Zahtjevi, izjave i žalbe podnijete u mjerodavnim tijelima, tijelima za vezu i nositeljima jedne ugovorne stranke, prema stavku 1. do 3. ovoga članka, šalju se bez odlaganja mjerodavnim tijelima, tijelima za vezu i nositeljima druge ugovorne stranke na način utvrđen provedbenim sporazumom.

Članak 46.

Međusobni odnosi i službeni jezici

- (1) Mjerodavna tijela, nositelji i tijela za vezu, dviju ugovornih stranaka radi primjene ovoga ugovora, uspostavljaju izravne međusobne odnose s osobama koje sudjeluju u postupku ili s njihovim opunomoćenicima.
- (2) Pri primjeni ovoga ugovora ravnopravno se upotrebljava makedonski i hrvatski jezik.

Članak 47.

Isplata davanja - valuta i obračunski tečaj

- (1) Nositelji, mjerodavni za pružanje davanja, prema odredbama ovoga ugovora, utvrđuju i isplaćuju korisnicima novčana davanja u valuti koja vrijedi u njihovoj državi.
- (2) Na temelju ovoga ugovora, šalju se doznake korisnicima u drugu državu u rokovima koje utvrđuju tijela za vezu, a koji omogućavaju redovitu mjesečnu isplatu davanja, u skladu sa sporazumom o plaćanju koji vrijedi između ugovornih stranaka, u trenutku slanja doznake.
- (3) Naknade između nositelja, predviđene ovim ugovorom, isplaćuju se u drugu državu, u skladu sa sporazumom o plaćanju koji vrijedi između ugovornih stranaka.

Članak 48.

Potraživanje preplaćenih svota davanja

Ako je nositelj jedne ugovorne stranke isplatio mirovinu u većoj svoti od one koja korisniku pripada, taj nositelj može od mjerodavnog nositelja druge ugovorne stranke zatražiti zadržavanje više isplaćene svote od eventualne svote zaostatka koju taj nositelj treba isplatiti korisniku. Ovako obustavljena svota isplaćuje se izravno nositelju koji je to tražio.

Članak 49.

Rješavanje sporova

- (1) Sporove između nositelja, pri primjeni i tumačenju ovoga ugovora, rješavaju mjerodavna tijela dogovorno.
- (2) Ako se spor na taj način ne može riješiti, tada se on, na zahtjev jedne ugovorne stranke, predaje mirovnom (arbitražnom) sudu, koji se sastavlja na sljedeći način:
 1. Vlada svake ugovorne stranke imenuje mirovnog suca, u roku od mjesec dana nakon primitka zahtjeva za mirovnu (arbitražnu) odluku. Oba ovako imenovana mirovna suca izabiru, u roku od dva mjeseca, nakon što je vlada ugovorne stranke koja je posljednja imenovala svojega mirovnog suca to objavila, jednog državljanina treće države, kao trećega mirovnog suca.
 2. Ako jedna ugovorna stranka u utvrđenom roku ne imenuje mirovnog suca, druga ugovorna stranka može zamoliti predsjednika Međunarodnog suda da ga on imenuje. Jednako tako treba, na zahtjev jedne ugovorne stranke postupiti, ako se oba mirovna suca ne mogu složiti u svezi s izborom trećega mirovnog suca.
 3. U slučaju da predsjednik Međunarodnog suda ima državljanstvo jedne od ugovornih stranaka, tada dužnosti koje mu daje ovaj članak prelaze na dopredsjednika suda ili na najvišeg po položaju suca toga suda, na kojega se ova okolnost ne odnosi.
- (3) Mirovni (arbitražni) sud odlučuje većinom glasova i njegove odluke su obvezujuće. Svaka ugovorna stranka snosi troškove za mirovnog suca kojega je imenovala. Ostale troškove podjednako snose ugovorne stranke. Mirovni (arbitražni) sud sam uređuje svoj postupak.

ODJELJAK V.

Prijelazne i zaključne odredbe

Članak 50.

Prijelazne odredbe u svezi s davanjima

- (1) Ovim se ugovorom ne zasniva nikakvo pravo na isplatu davanja za razdoblje prije njegovog stupanja na snagu.
- (2) Za utvrđivanje prava na davanje, prema ovom ugovoru, uzimaju se u obzir i ona razdoblja osiguranja koja su, prema pravnim propisima ugovornih stranaka, ostvarena prije stupanja na snagu ovoga ugovora.

- (3) Razdoblja osiguranja navršena u drugim državama, koja je bivša SFRJ preuzela međunarodnim ugovorima s tim državama, priznaje na svoj teret nositelj osiguranja one ugovorne stranke čiji je osiguranik državljanin.

Ako se radi o osobi koja nije državljanin ni jedne od ugovornih stranaka, a nije ni državljanin jedne od država s područja bivše SFRJ, navedena razdoblja padaju na teret nositelja one ugovorne stranke čiji je (republički) državljanin ta osoba bila na dan preuzimanja obveza, prema međunarodnom ugovoru.

- (4) Bez obzira na stavak 1. ovoga članka, ovaj ugovor vrijedi i za osigurane slučajeve koji su nastali prije njegovog stupanja na snagu.
- (5) Davanja u novcu koja pripadaju tek na temelju ovoga ugovora utvrđuju se na zahtjev zainteresirane osobe. Ako se zahtjev podnese u roku od dvije godine, nakon stupanja na snagu ovoga ugovora, tada se davanja u novcu priznaju od stupanja na snagu ovoga ugovora, a ako se zahtjev podnese nakon toga roka, ta se davanja priznaju od dana koji prema svojim pravnim propisima odredi svaka ugovorna stranka.
- (6) Davanja u novcu koja su utvrđena poslije 8. listopada 1991., a prije stupanja na snagu ovoga ugovora, prema pravnim propisima jedne ugovorne stranke, uračunavanjem razdoblja osiguranja ostvarenog prema pravnim propisima druge ugovorne stranke, ponovno će se odrediti prema odredbama ovoga ugovora. Dan kada je nositelj jedne ugovorne stranke započeo postupak vrijedi kao dan podnošenja zahtjeva prema pravnim propisima druge ugovorne stranke. Iznimno od stavka 5. ovoga članka, tako određena davanja u novcu pripadaju od prvoga dana idućeg mjeseca, od dana podnošenja zahtjeva.

U slučajevima kada je nositelj jedne ugovorne stranke pri izračunavanju svojeg davanja u novcu uzeo u obzir razdoblja osiguranja navršena u drugoj ugovornoj stranci nakon 8. listopada 1991. a prije stupanja na snagu ovoga ugovora, nositelj druge ugovorne stranke nadoknadit će nositelju prve ugovorne stranke razliku isplaćenog davanja u novcu za to razdoblje od dana kada je taj nositelj priznao pravo do dana od kojeg korisniku pripada to preračunato davanje prema odredbama ovoga ugovora.

- (7) Ako bi ukupna novoodređena davanja u novcu, prema stavku 6. ovoga članka bila manja od svote prijašnjeg davanja u novcu, nositelj koji je to davanje isplaćivao isplaćuje korisniku razliku između novoodređenog i prije utvrđenog davanja. Nositelj koji je isplaćivao prije utvrđeno davanje u novcu, pri usklađivanju tog davanja prema svojim pravnim propisima, usklađuje jednom godišnje novoodređeno i prije utvrđeno davanje i ponovno utvrđuje razliku između tih dvaju davanja koju treba isplatiti korisniku.
- (8) Na davanja u novcu, ostvarena prije stupanja na snagu ovoga ugovora, primjenjivat će se odredbe članka 14. stavak 2. i članka 17. ovoga ugovora.

Članak 51.

Stupanje na snagu, trajanje (otkazivanje) ugovora

(1) Ovaj ugovor stupit će na snagu prvoga dana mjeseca koji slijedi mjesecu u kojem je primljena posljednja pisana obavjest diplomatskim putem da su ispunjeni svi uvjeti predviđeni nacionalnim pravnim propisima za stupanje na snagu ovoga ugovora.

(2) Ovaj se ugovor sklapa na neodređeno vrijeme. Svaka ugovorna stranka može diplomatskim putem pisano otkazati ugovor s posljednjim danom kalendarske godine, pridržavajući se otkaznog roka od šest mjeseci.

(3) U slučaju otkaza ovoga ugovora i dalje vrijede njegove odredbe za stečena prava, i to bez obzira na ograničavajuće odredbe, za slučaj boravka korisnika prava u inozemstvu.

Sastavljeno u Skopju dana 9 5 1997 u
dva izvornika na makedonskom i hrvatskom jeziku, pri čemu su oba teksta jednako
vrijedna.

ZA REPUBLIKU MAKEDONIJU

Našer Ziberi, s. r.

Ministar za rad i socijalnu politiku

ZA REPUBLIKU HRVATSKU

Joso Škara, s. r.

Ministar za rad i socijalnu skrb

Член 3

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".